

नेपाल सरकार
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
पर्यटन विभाग

आ.ब.२०७४।७५ को वार्षिक प्रगति समीक्षा
२०७५ भाद्र ०३

पर्यटन विभागको संक्षिप्त परिचय

- ❑ २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना
- ❑ २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत रहने गरी पर्यटन विभागको गठन ।
- ❑ २०३४ सालमा पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना
- ❑ २०५५ सालमा पर्यटन विभागको खारेजीसँगै पर्यटन बोर्डको स्थापना
- ❑ नेपाल सरकार (म. प.) को मिति २०७१।४।२ को निर्णय अनुसार पर्यटन विभागले २०७१ असोज ३ गते देखि पुनः आफ्नो कार्यसंचालन प्रारम्भ

पर्यटन विभागको हालको जनशक्ति अवस्था...

पद	मौजूदा कर्मचारी भन्ध्ये हाल कार्यरत	परिमार्जित एवं स्वीकृत कर्मचारी थपघट	कैफियत
महानिर्देशक	१	१	विभागको निजामती कर्मचारीको विवरण मात्र
निर्देशक	१	२	
निर्देशक प्राविधिक	१	१	
शाखा अधिकृत	६	५	
लेखा अधिकृत	१	१	
कानून अधिकृत	१	१	
इन्जिनियर	३	२	
कार्टोग्राफर अधिकृत	१	१	
कम्प्युटर अधिकृत	१	१	

...हालको जनशक्ति अवस्था

पद	मौजुदा कर्मचारी भध्ये हाल कार्यरत	परिमार्जित एवं स्वीकृत कर्मचारी थपघट	कैफियत
ना सु	६	३	विभागको निजामती कर्मचारीको विवरण मात्र
कम्प्युटर अपरेटर	१	०	
लेखापाल	२	१	
खरिदार	१	०	
ह.स.चा.	२	२	
का.स.	२	३	
जम्मा		२४	

पर्यटक प्रहरी इकाई

२२७

कार्यक्रम/आयोजनाको भौतिक प्रगति

कार्यक्रम आयोजनाको नाम	तेस्रो चौमासिकको भौतिक लक्ष्य	तेस्रो चौमासिकको भौतिक प्रगति	वार्षिक भौतिक लक्ष्य	वार्षिक भौतिक प्रगति	समष्टिगत भौतिक प्रगति प्रतिशत
पर्यटन विभाग अन्तर्गत पर्यटन पूर्वाधार विकास	६८.७७	५४.४	१००	९०.७९	९०.७९
पर्यटन विभाग अन्तर्गत ग्रेट हिमालयन ट्रेल	४४.७८	३९.१४	१००	८८.३२	८८.३२
राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण कोष	७१.१६	५३.२२	१००	९०.१२	९०.१२
पर्यटन विभाग अन्तर्गत चालु खर्च तर्फ	३२.७८	३२.७८	१००	८०.०७	९०.

आ. व. २०७४।७५ को वजेट र खर्चको विवरण

विवरण	वजेट अख्तियारी (रु. लाखमा)			खर्च (रु. लाखमा)			प्रगति प्रतिशत
	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	
पर्यटन विभाग	१४,१८.७३	३६,२६-९६	५१,०३.८५	११,८३.६३	२५,७९.७३	३७,६२.६३	७३.७२%

विभागको पूँजीगत बजेट खर्च र प्रगतिको सारंश

पूँजीगत तर्फ	व. उ. शी. न.	वजेट रु. (लाखमा)	खर्च रु. (लाखमा)	भौतिक प्रगति (प्रतिशत)	वित्तिय प्रगति (प्रतिशत)
पर्यटन पूर्वाधार	३२५१०६-४	२८,५४.९६	१९,५१.३६	८९.५५	६८.३५
राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण कोष	३०१८०१	७७२	६२७.६४	९०.१२%	८१.३०%

राजस्व आम्दानी

राजस्व सकेत	राजस्व शिर्षक	२०७१/७२ आम्दानी रकम	२०७२/७३ आम्दानी रकम	२०७३/७४ आम्दानी रकम	२०७४/७५ आम्दानी रकम
एजेन्सी रजिष्ट्रेसन दस्तुर	११,६१२	४२,२०,६६५	२,८०,५६,०९८	५,२५,९८,९२७	२,७२,१९,५५०
क्यासिनोबाट प्राप्त रोयल्टी	१४,१५२	८,४०,००,०००	३१,८०,७५,०००	२२,०६,१०,०००	४०,६७,००,०००
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१४,२२७				४,२९,९००
पर्वतारोहण र पदयात्रा स्वीकृत शुल्क	१४,५१३	२८,७८,६६,७६७	२५,८६,९३,१६९	३९,३४,९८,५२२	४६,६१,६२,०७६
कूल जम्मा		३७,६१,५८,४३२	६०,४९,९२,२६७	६६,७४,८०,०४९	९०,०७,८९,७२९

कार्यालयको वेरुजु फछर्यौटको अवस्था

वेरुजुको विवरण	जम्मा वेरुजु रु. हजारमा	असुली गर्नु पर्ने रकम रु. हजारमा	नियमित/ पेस्की रकम रु. हजारमा	यस आ. व. मा फछर्यौट भएको रकम रु. हजारमा	फछर्यौट हुन बाँकी रकम रु. हजारमा	फछर्यौट प्रगति प्रतिशत मा	फछर्यौट हुन नसक्नुको कारण	जिम्मेवार पदाधिकारी को नाम	कैफिय त
आ.व. ७४।७५ सम्पूर्ण कार्यालय हरु सहित	१९,६६,०५	१४,०१,५१	५,६४,५४	१,२१,००	१८,४५,०५	६.१५	क्यासिनो रोयल्टी रु १४ करोड असुली गर्न शुल्क थप शुल्क यकिन गर्न समिति गठन भै हाल असुली प्रकृत्यामा रहेको ।	महानिर्देश क र लेखा प्रमुख	आ.व. ०७५।०७ ६ मा असुली लगत कायम गर्ने तथा असुल तर्फ कारवाही गरिने ।
७४।७५ पर्यटन विभागको मात्र	१,४९,४७	-	१,४९,४७	७३,९२	७५,५५	४९.४५			
क्यासिनो अन्य	१५,६२,००	१५,६२,००	-	-	१५,६२,००	-			

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको प्रगति

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	क्रियाकलाप	कार्यान्वयन प्रगति
१	पर्यटन क्षेत्रलाइ राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको प्रमुख आधारको रूपमा विकास गरिने	पर्यटकीय पदयात्रा मार्ग (Trekking trail) निर्माण तथा विकास कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिने ।	बहुवर्षीय ठेक्का अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु स्विकृत भएता पनि श्रोत सुनिश्चितता (अर्थमा) नभएकाले कार्यक्रम संशोधन गरि अन्यत्र सम्पन्न योजनाहरुको भुक्तानी प्रकृत्यामा लगिएको ।
		पर्यटन प्रवर्धनलाइ जोड दिन नयाँ नयाँ गन्तव्यहरुको पहिचान गर्ने ।	पर्यटन विभाग अन्तर्गत यस सम्बन्धी केही बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था भएको र काम हुंदै गरेको ।
		चितवनको सौराहा र विउलासती (सर्लाही) को पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणको गुरुयोजना तयार गर्ने ।	चितवनको सौराहाको कार्यक्रम सम्बन्धीत न. पा. ले गर्ने भएकोले विभागबाट नगरीएको र विउलासती (सर्लाही) को पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणको गुरुयोजना तयार भएको ।

बजेट कार्यान्वयन कार्ययोजनाको प्रगति विवरण....

सि नं	बजेट वक्तव्यको बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	क्रियाकलाप	अपेक्षित नतिजा	कार्यान्वयन प्रगतिको अवस्था
६	१२०	आगामी आ.व.मा पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरूलाई थप परिष्कृत बनाई निरन्तरता दिएको छु । पर्यटकीय प्रचुरता भएका प्रमुख स्थललाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न तयार भएको गुरुयोजना कार्यन्वयन गर्ने, तयार नभएका ठाउँको गुरुयोजना बनाउने ।	पर्यटकीय प्रचुरता भएको स्थलहरूलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न तयार भएका गुरुयोजना कार्यन्वयन गर्ने । चितवनको सौराहार विउलासती (सर्लाही) को पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणको गुरुयोजना तयार गर्ने ।	गुरुयोजना कार्यन्वयन भएको हुनेछ ।	निर्माण भएका गुरुयोजनाको कार्यन्वयन भैरहेको । चितवनको सौराहारको कार्यक्रम सम्बन्धीत न.पा. ले गर्ने भएकोले विभागबाट नगरीएको र विउलासती (सर्लाही) को पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणको गुरुयोजना तयार भएको ।

...बजेट कार्यान्वयन कार्ययोजनाको प्रगति विवरण

सि नं	बजेट वक्तव्यको बुंदा नं	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	क्रियाकलाप	अपेक्षित नतिजा	कार्यान्वयन प्रगतिको अवस्था
७	१२०	पर्यटकीय पदयात्रामार्ग निर्माण तथाविकासको कार्यक्रमलाई निरन्तरतादिएको छ ।	<p>बूढानिलकण्ठ नुवाकोट गोसाइकुण्ड पदयात्रामार्ग निर्माणको अन्तिम चरणको कार्यको संज्ञौताभै निर्माण कार्य भैरहेको ।</p> <p>रुकुम रोल्पा ढोरपाटन बाग्लुङ्ग म्याग्दी अन्तर्गत पर्ने गरिल्ला ट्रेलको पहिलो चरणको कार्यको संज्ञौता भै निर्माण कार्य भैरहेको ।</p> <p>रुकुम जिल्ला यार्सा ट्रेकिङ्ग ट्रेलको पहिलो चरणको कार्यको संज्ञौता भै निर्माण कार्य भैरहेको ।</p> <p>रसुवा जिल्लाको पार्वतीकुण्ड हुँदै खर्पु सोमदङ्ग टिप्लिङ्ग धादिङ्ग हुँदै मनास्लु वेश क्याम्प सम्मको ट्रेल पहिलो चरणको कार्यको संज्ञौताअनुसार निर्माण कार्यलाई निरन्तरतादिने ।</p>	पर्यटकीय पदयात्रा मार्ग थप निर्माण भएको हुनेछ ।	<p>६ कि.मि. पदयात्रा मार्ग निर्माण भएको ।</p> <p>१३.८ कि.मि. पदयात्रा मार्ग निर्माण भएको ।</p> <p>१५.७ कि.मि.पदयात्रा मार्ग निर्माण भएको ।</p> <p>१० कि.मि.पदयात्रा मार्ग निर्माण भएको ।</p>

योजना कार्यान्वयनको समग्र अवस्था

कार्यक्रमको नाम	जम्मा योजना संख्या	सम्पन्न भएको योजनाको संख्या	वहुवर्षिय ठेक्का प्रक्रियामा रहेका	कार्यान्वयन हुन नसकेका कार्यक्रमहरु
पर्यटन विभाग अन्तर्गत पर्यटन पूर्वाधार विकास	७९	६३	५	११
ग्रेट हिमालय ट्रेकिङ्ग ट्रेल(GHT)	१८	१४	०	४
पुन निर्माण तर्फ	१२	७	५	०

कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको संख्यात्मक विवरण

सि.नं.	वजेट उपशीर्षिक नं	कार्यक्रम आयोजनाको नाम	५० प्रतिशत भन्दा कम प्रगति भएका	५० देखि ७९ प्रतिशत सम्म प्रगति भएका	८० देखि १०० प्रतिशत प्रगति भएका
१	३२५१०६	पर्यटन विभाग अन्तर्गत पर्यटन पूर्वाधार विकास	६	-	६३
२	३२५१०६	पर्यटन विभाग अन्तर्गत ग्रेट हिमालयन ट्रेल	१ ( )	-	१३
३	३०१८०१	राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण कोष	-	१	६
		जम्मा	५	१	७८

आयोजनाहरूको प्रगति स्थिति

क्र. सं.	आयोजना/ कार्यक्रम	प्रगति प्रतिशत		मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू	समस्या	समस्या समाधानका प्रयास
		भौतिक	वित्तीय			
१	पर्यटन विभाग अन्तर्गत पूर्वाधार विकास + पर्यटन विभाग अन्तर्गत ग्रेट हिमालयन ट्रेल + राष्ट्रिय पुन निर्माण प्राधिकरण कोष	८६.९९ %	७३.७२ %	९०किमि पदयात्रामार्ग निर्माण भएको, राराको सूचना केन्द्र निर्माण सम्पन्न, शैलुङ्गको भ्यूटावर निर्माण सम्पन्न। ४४ वटा योजनाहरू उपभोक्ता समितिहरूवाट निर्माण कार्य गराइएको	<ul style="list-style-type: none"> ४ वटा ठूला योजनाहरूको बहुवर्षिय खरिद योजना स्विकृत गरि अर्थ मंत्रालयमा श्रोत सुनिश्चितता को लागि पठाईएकोमा स्विकृत हुन नसकेको छरिएर रहेका योजनाहरू, प्राविधिक दरवन्दि कम हुनु, भौगोलिक विकटता, उपभोक्ता समयमा सम्पर्क राख्न नआउने, निर्माण व्यवसायीको ढिलासुस्ती, वन तथा निकुञ्ज विभागसंग सहमति लिने कार्यमा समय लाग्ने, खर्चिलो अनुगमन,	ज्यालादारीमा प्राविधिक भर्ना काम गरी गरिएको, वन तथा निकुञ्ज विभागसंग सहमति लिने थप पहल गरिएको।

कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको

प्रगति कम हुनाका कारणहरू	समस्या समाधानका लागि चालिएका कदमहरू
<p>छरिएर रहेका योजनाहरू, प्राविधिक दरवन्दि रिक्त रहनु, भौगोलिक विकटता, उपभोक्ता समयमा सम्पर्क राख्न नआउने, निर्माण व्यवसायीको ढिलासुस्ती, वन तथा निकुञ्ज विभागसंग सहमति लिने कार्यमा समय लाग्ने, खर्चिलो अनुगमन,</p>	<p>ज्यालादारीमा प्राविधिक भर्ना गरी काम गरिएको, वन तथा निकुञ्ज विभागसंग सहमति लिने थप पहल गरिएको।</p>

आ.व. २०७४/७५ मा संचालित आयोजनाहरुको समष्टिगत प्रगति

सि.नं.	कार्यालयको नाम	विनियोजित वजेट रु मा	योजनाहरु को संख्या	सम्पन्न योजनाहरु	भौतिक प्रगति प्रतिशतमा	वित्तीय प्रगति प्रतिशतमा	कैफियत
१	पर्यटन विभाग	५१,०३,८५,०००।-	१०९	८४	८८.५८	७३.७२	१० वटा निर्माणाधिन
२	पर्यटन कार्यालय, पोखरा	६५,२७,०००।-	८	८	१००.	७८.३२	
३	पर्यटन कार्यालय, काँकडभिट्टा सहित समितिहरु	२,८०,९८,०००।-	१४	१२	८५.७	७९.५८	
४	पर्यटन कार्यालय, भैरहवा समितिहरु सहित	२,०४,६७,०००।-	७	५	६०.८१	५५.५९	

आ.व. २०७४/७५ मा संचालित आयोजनाहरुको समष्टिगत प्रगति

सि.नं.	कार्यालयको नाम	विनियोजित वजेट रु मा	योजनाहरु को संख्या	सम्पन्न योजनाहरुको विवरण	भौतिक प्रगति प्रतिशतमा	वित्तीय प्रगति प्रतिशतमा	कैफियत
५	पर्यटन कार्यालय, कोहलपुर समितिहरु सहित	३,३१,५७,०००।-	९	७	७७.७८	५५.९३	
६	पर्यटन कार्यालय, नाम्चे	१,००,३०,०००।-	५	४.५०	९१	९०.	
७	पर्यटन कार्यालय, विरगञ्ज समितिहरु सहित	८४,४९,०००।-	७	७	१००.००	९४.९४	
८	पर्यटन कार्यालय, जनकपुर	१,२५,७०,०००।-	६	६	१००.	९५.	

होटल तथा होमस्टेको विवरण (विभाग)

होटलको स्तर	गत वर्ष सम्मको जम्मा संख्या	यस आ.व. मा दर्ता भएको जम्मा संख्या	हालसम्मको जम्मा संख्या	कैफियत
पाँच तारे	१०	१	११	
चार तारे	३	३	६	
तीन तारे	३४	१	३५	
दूई तारे	४४	१	४३	
एक तारे	३०	१	३१	
पर्यटक स्तरका	४७६	२२	४९८	
होमस्टे	२४५	७	२५२	

ट्राभल तथा ट्रेकिङको अवस्था विवरण (विभाग)

एजेन्सी	गत वर्ष सम्मको जम्मा संख्या	यस आ. व. मा दर्ता भएको जम्मा संख्या	हालसम्मको जम्मा संख्या	कैफियत
ट्रेकिङ एजेन्सी	२,३९५	१७५	२५७०	
ट्रेकिङ गाइड	१३,२०७	८८६	१४,०९३	
ट्राभल एजेन्सी	३,१३३	२४६	३,३७९	
टूर गाइड	३,७७८	१७२	३,९५०	
पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय	७२	३	७५	

पर्वतारोहण शाखा (विभाग)

समय अवधि	पर्वतारोहण अनुमति लिने दलको संख्या	आरोही सदस्य संख्या
२०१७ को Spring Season	१०८	८३८
२०१७ को Summer Season	१०	६१
२०१७ को Autumn Season	१६६	१२९५
२०१७ को Winter Season	७	३२
२०१८ को Winter Season	३	७
२०१८ को Spring Season	१०७	८४४
२०१८ को Summer Season	९	८३

गत आ.व.का प्रमुख उपलब्धिहरू

सि.न.	कामको विवरण	उपलब्धि	कैफियत
१	पदयात्रामार्ग निर्माण	९० कि.मि. पर्यटकीय मार्ग निर्माण	
२	सूचना केन्द्र भवन निर्माण	३ वटा सूचना केन्द्र भवन निर्माण कार्य सम्पन्न	रारा, सौराहा र लुक्ला
४	भवन निर्माण	तँनहुको भानु शिखर कटेरीमा रामायण भवनको ६०% निर्माण सम्पन्न	
५	भ्यूटावर निर्माण	शैलूङ्गको भ्यूटावर निर्माण सम्पन्न	
६	सोलार वल्टि जडान	विभिन्न पर्यटकीय क्षेत्र र होमस्टेमा २९ वटा सोलार वल्टि जडान	
७	भानु शिखर कटेरीमा रामायण भवन निर्माण	भानु शिखर कटेरीमा रामायण भवनको फिनिशको ६०% कार्य सम्पन्न भएको,	
८	पुर्वाधार तथा अन्य निर्माण कार्य	४४ वटा योजनाहरू उपभोक्ता समितिहरूबाट निर्माण कार्य गराइएको	

MDAC मा छलफल हुनुपर्ने विषयहरू

- पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्न वन तथा निकुञ्ज विभागसंग सहमति लिने कार्यमा समय लाग्ने ।^१
- सफल आरोहणको प्रमाणिकरण र प्रमाण-पत्र प्रदान गर्ने सम्बन्धमा समस्या
- विभागलाई Full Automation मा लैजाने
- गारवेज धरौटी तथा धरौटी फिर्ता सम्बन्धी समस्या
- होटल, लज, रेष्टुराँ, रीजर्ट तथा बार सम्बन्धी नियमावली संशोधन गर्नुपर्ने ।

समस्या र चुनौतिहरू

प्रशासन सम्बन्धी

- हाल स्वीकृत संगठन संरचना अनुसार ट्राभल ट्रेकिङ शाखा संचालन र हस्तान्तरणको विषय
- हाल स्वीकृत दरबन्दी अनुसार विभागबाट सम्पादन गरिने काम र कर्मचारी बीच तालमेलको विषय
- साविकमा करार र ज्यालादारीमा कार्यरत विभिन्न पद श्रेणी र श्रेणीविहिन कर्मचारी व्यवस्थापनको विषय
- पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका २०७० संशोधन तथा परिमार्जनको विषय

प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू ट्राभल्स तथा ट्रेकिङ सम्बन्धी

- अनगमनको क्रममा बिना इजाजत एजेन्सीहरू संचालन भैरहेको भेटिएको,
- इजाजत पत्रको म्यादभित्र र सो म्याद सकिएपछि ६ महिनाभित्र मात्रै नवीकरण हुन सक्ने कानूनी समस्या,
- इजाजतको म्याद सकिएका एजेन्सीहरूलाई पुनः अर्को नयां इजाजत दिन नीतिगत अस्पष्टताले गर्दा इजाजत दिन नसकिएको,
- ट्राभल ट्रेकिङ एजेन्सी नियमावली २०६२ मा संशोधन हुनपर्ने ।

...प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू होटल र होमस्टे सम्बन्धी

- अदालतको आदेशवाट संचालित क्यासिनोहरूवाट नेपाल सरकारलाई बुझाउनपर्ने वक्यौता तथा रोयल्टी असूलउपरमा समस्या ।
- मापदण्ड नभएको कारणले रिसोर्ट र होमस्टेहरूको वर्गीकरण गर्नमा समस्या । मापदण्ड तयारी अन्तिम चरणमा
- होटलहरू नवीकरण गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था नभएको।

...प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू

पर्वतारोहरण सम्बन्धी

- हिमाल आरोहण सम्बन्धी GPS Tracking गरी यथार्थ सूचना संकलन गर्न नसकिएको ।
- हिमालको Peak Profile बनाउने कार्य द्रुत गतिमा हुन नसकेको ।
- गारवेजको व्यवस्थापनमा समस्या। हाल स्थानीय निकायलाई दिनेगरी प्रक्रिया अगाडि बढेको।
- सम्पर्क अधिकृत खटाउने कार्य जटिल ।
- अभिलेख व्यवस्थापनमा समस्या
- Automation Software ले काम नगरेकोले समस्या रहेको ।

क्रमागत ट्रेकिङ ट्रेलहरूको संक्षिप्त जानकारी

सुझाव / सल्लाह ?

धन्यवाद